

ДИХТА НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов № 1,
кандидат юридичних наук*

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ТЕКСТООРІЄНТОВАНИХ СЛОВНИКІВ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Стрімкий розвиток досягнень науки і техніки в нашому житті, а також використання сучасних гаджетів з різноманітними можливостями вносить суттєві корективи у професійну діяльність представників різних сфер. Звичайно використання нових технічних можливостей передбачає подолання територіальних перешкод, економію часу, обмін інформацією великих об'ємів, пошук необхідної інформації з численних джерел різноманітної тематики, а також безпечне спілкування на відстані у період карантинів, епідемій, локдаунів, в тому числі співпраця та перемови на міжнародному рівні.

Використовуючи досягнення людства в цифрову еру в умовах європейської інтеграції, кожен професіонал звертається до надбань людства в тій чи іншій сфері, вивчає та аналізує вітчизняний та міжнародний досвід з тих чи інших питань. Так останнім часом в українській та зарубіжній лінгвістиці дуже актуальним є вивчення термінів та термінології на різних мовах вузької спеціалізації. Таким чином, особливу роль відіграє така наука як термінографія, що вивчає теорію та практику створення спеціальних термінологічних словників. Дійсно саме комплексна наука поєднує в собі терміноведення та лексикографію як симбіоз тлумачення термінів та мистецтво створення словників різних типів. Насамперед зацікавленість проявляється у наявності електронних словників термінів та термінології вузькоспеціалізованого направлення. Яскравим прикладом англо-українського словника спеціалізованого, а саме юридичного направлення є English-Ukrainian International Case Law Dictionary та Англо-український словник юридичних термінів за загальною редакцією професора С. В. Ківалова та доцента Ю. В. Юлінецької, що є комплексним лексикографічним дослідженням науковців-правників та науковців-лінгвістів на базі оригінальних та актуальних юридичних документів Венеціанської Комісії, рішень Європейського Суду з Прав Людини [1, с. 4].

Об'єктом даного дослідження виступають юридичні однослівні та багатослівні терміни. Юриспруденція займає найважливіші позиції суспільного життя і є складовою сучасної цивілізації. Мова права обслуговує не лише вузькоспеціалізовану аудиторію юристів, а є прийнятною для державних чиновників, політиків та представників ЗМІ, чим і викликає зацікавленість більшості населення. Особливу увагу привертає міжнародне спілкування, рішення Міжнародного Суду з Прав Людини, розгляд справ Венеціанською Комісією, міжнародні та

дипломатичні перемови тощо. Тим не менш юриспруденція має велику кількість галузей з власною термінологією, яка властива лише конкретній галузі права. Звісно мова юристів, яка в різних країнах має багато спільного завдяки вже існуючим термінам та фразеологізмам латинського походження, продовжує розвиватися. Аналіз англо-українських словників юридичних термінів та першоджерел римського права вказує на наявність спільних термінів, спільних коренів. Наприклад, порівнюючи англomовні, україномовні та латинські юридичні терміни, переконуємося у відповідності: contract – контракт – contractus, process – процес – processus. Проте процес формування нових юридичних термінів, збільшення чи корегування значення існуючих термінів та сучасних юридичних явищ отримують більш повне розуміння, інтерпретацію й сучасну назву в умовах сьогодення, в тому числі й завдяки міжнародній співпраці або використанню зарубіжного досвіду.

Таким чином зростає значення обміну інформації між професіоналами в області права різних країн, де двомовний електронний термінологічний словник суттєво полегшує співпрацю і взаєморозуміння колег. В першу чергу це стосується полегшення процесу перекладу, а саме таку важливу частину перекладацької роботи, як пошук за словником. Відомо, що перекладач, який працює традиційним способом без тексторієнтованих переліків термінів, витрачає багато часу на безрезультатний пошук багатьох з них в традиційних словниках та довідниках, на консультації зі спеціалістами, тобто на підготовчу роботу [2, с. 3]. А кожний сучасний електронний двомовний словник юридичних термінів, в тому числі англо-український об'єднує в собі такі функції як перекладацьку, так й інтерпретаційну. Більш того завжди передбачається процес оновлення та поповнення словникового запасу в залежності від потреб користувачів, оскільки налагоджений зв'язок з користувачами через коментарі. Користувачі таких словників – це цільова аудиторія, яка складається з перекладачів та знавців права, тому коментарі, зауваження, запити таких користувачів є доцільними для подальшого вдосконалення тематичних електронних англо-українських словників, а відповідно підвищується якість перекладу юридичних текстів та документів з меншими затратами часу.

Під юридичним терміном розуміється слово або словосполучення, що виражає поняття з правової сфери суспільного життя і має визначення в юридичній літературі (нормативно-правових актах, юридичних словниках, довідниках, енциклопедіях, наукових працях тощо) [3, с. 482]. Так юридичний термін співвідноситься з правовим поняттям як першоелементом правового знання і слугує мовною моделлю через звуки та літери, а його правове поняття, внутрішній зміст, обсяг і структура є логіко-смісловною основою для окреслення термінологічного значення у формі дефініції, яка узагальнює найістотніші ознаки і взаємозв'язки правового явища. Проте процес терміноутворення та терміновикористання має надзвичайно глибокий зміст, що продиктовано аналізом суспільних потреб сьогодення. Завдяки феномену римського права, ці терміни реалізовані й актуальні, але обмежені

у використанні за лексичним значенням, що пов'язано з конкретикою використання і кожен з термінів являє собою вузькоспеціалізовану номінанту, а в цілому складають групу міжнародного фонду термінів.

Впровадження термінологічно вивіреного та науково-обґрунтованого з юридичного та лінгвістичного погляду англо-українського словника юридичних термінів в електронному вигляді в цифрову еру людства вже є необхідністю, а не новизною; оскільки забезпечує потреби спілкування у сфері права щодо зарубіжного досвіду; надає додаткові можливості наукових досліджень щодо використання іноземних джерел; використовується як тренувальний засіб з метою отримання та вдосконалення відповідних знань здобувачами вищої освіти. Такий словник являє собою особливий тип словника, оскільки мають професійну направленість і відображають системні зв'язки між лексичними одиницями, що включені до його системи з врахуванням конкретної інтерпретації одиничного терміну та фразової термінології в цілому. З такими характеристиками електронний словник являється зручним засобом отримання інформації, оскільки враховує переклад терміну, його інтерпретацію та вузькоспеціалізоване вживання в певній галузі права.

Список використаної літератури:

1. Англо-український словник юридичних термінів / за заг. ред. проф. С. В. Ківалова, доц. Ю. В. Юлінецької; МОН України, НУ ОЮА. Одеса : Юридична література, 2018. 548 с.
2. Русакова А. В. Лингвистическая модель двуязычного электронного текстоориентированного словаря юридических терминов : автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.21. Тюмень, 2008. 20 с.
3. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. К. : Вид-во Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана. Т. 6: Т-Я. 2004. 768 с.

Ключові слова: Електронний словник, латинізми, юридичні терміни, юридична термінологія, термінографія.

Ключевые слова: Электронный словарь, латинизмы, юридические термины, юридическая терминология, терминография.

Key words: Electronic dictionary, latinisms, legal terms, legal terminology, terminography.